

FEMİNİST DEVRİM ÜZERİNE 8 TEZ¹

Verónica Gago²

Çeviren: Özlem Aslan

Verónica Gago bu yazıda son yıllarda, feminist hareketin ortaya koyduğu siyasi pratiklerden biri olarak grevin kuramsal ve örgütsel boyutlarını ele alıyor. Yazıda Gago'nun grev örgütlenmesi boyunca içinde bulunduğu tartışmalardan çıkardığı tespitler madde madde ele alınıyor ve feminist harekete bundan sonrası için bir çerçeve sunulmaya çalışılıyor. Yazar, grevi, feminist hareket tarafından ortaya koyulan bazı güncel sorunsalları okumak ve anlamlandırmak için bir lens, bir bakış açısı olarak sunuyor ve bu tür kuramsallaştırmaları aktivistler için tarihsel bir görev olarak tanımlıyor.

“Bırakın Şikago Oğlanları³ titresin. Sen çok yaşa feminist hareket”

(Şili Katolik Üniversitesi önünde bir duvar yazısı, 2018)

2016'dan bu yana Arjantin'de grev birçok farklı şekilde adlandırıldı: ulusal kadın grevi; kadınların, lezbiyenlerin, transların ve travestilerin uluslararası grevi ve son olarak; uluslararası ve çokuluslu feminist grev ve hatta feminist genel grev. Feminist grev, nasıl olduysa, kuvveti ve sürekliliği bağlamında çılgın ve durmak bilmeyen dramatik bir olaylar silsilesi olarak ortaya koyuldu. Grev tek bir olay değildi. Bir süreç olarak yapılandırılmıştı. Bu anlamda, açık olmayı sürdürdü. Üç yıldan daha az bir sürede (Ekim 2016'dan Mart 2019'a kadar), grev kadınların ve aykırı bedenlerin mücadelelerini uluslararası düzlemde yeni bir şekilde yürütmelerinin bir aracı haline geldi.

Bu hareket #NiUnaMenos [Bir kadın daha eksilmeyecek] sloganı ile ateşlenmişti. 2015 Haziran'ında kadın cinayetlerine [femicide] karşı ilk kez örgütlenen kitlesel seferberlik bir yıl sonrasında “#NiUnaMenos We want to be alive and free! [Bir kadın daha eksilmeyecek. Yaşamak ve özgür olmak istiyoruz] sloganı etrafında büyümüştü. Grev önceki mücadelelerin tarihsel birikimini de ortaya koydu. Fakat aynı zamanda kalitatif bir sıçramaya da neden oldu: kadın cinayetlerine karşı ortaya çıkan seferberliği, şiddetin reddini yeni bir biçimde ilişkilendirmeyi ve siyasileştirmeyi becerebilen radikal ve kitlesel bir harekete dönüştürdü. 2017'de kadın grevini

takip eden yürüyüşlere yarım milyon insan katıldı. 2018 ve 2019'da Uluslararası Kadınlar Günü için 800.000 kişi sokaklardaydı. 2018'de kürtağın yasallaşması için kitlesel ve devamlı örgütlenmeler gerçekleşti.

Son yıllardaki feminist hareketin en önemli yeniliklerinden biri ise küresel bir fenomen olarak ortaya çıkması ve Güney kaynaklı olmasıdır. Hareketin özellikle Latin Amerika'daki (ki farklı yerlerde Abya Yala⁴ olarak bilinir) farklı tarihlerde, mücadelelerde, hareketlerde ve örgütlerde kökleri vardır. Bu nedenle de, bir hareketin koordinasyon biçimlerini, kapsamını ve ölçeklerini zorlayan bir enternasyonalizmi beslemiştir. Fakat, bu hareket tam da yerel olduğu için genişlerken gücünü kaybetmemiştir. Günümüz feminist hareketi -içinde yer aldığı ve önderlik ettiği mücadelelerin çeşitliliği düşünüldüğünde- hangi açıdan aşağıdan örgütlenen bir neoliberalizm karşıtlığını ifade ediyor? Hangi açılardan hem yeni olan siyasi formlara önyak olurken hem de kendini süreklilik arz etmeyen zamansallıklara ait jeneolojilerin bir parçası olarak ortaya koyuyor? Günümüz feminist hareketinin *orijinalliğini* ortaya koyan sekiz tez önermek istiyorum.

Burada mücadelelerin, sokak partilerinin, deneysel sarsıntıların ve #NiUnaMenos [Bir kadın daha eksilmeyecek] çgılıklarının yankılarının yarattığı silsile bağlamında kendini şekillendiren bir analizi kurmaya çalışıyorum. Bu çalışma ve yazma metodunun altında yatan bir ön kabul vardır, o da arzunun bilişsel bir potansiyeli olduğudur. #ArzuBiziHareketeGeçirir (#NosMueveElDeseo) dediğimizde, anlıyorum ki bu hareket, bir şeyleri yerinden oynatırken ve köşesine çekilirken, değişkenlik gösteren hızı ve yoğunluğu ile kolektif bir aklın kendisi ve süregiden bir sorgulamannın farklı bir ifadesidir.

Bir feminist *potencia*⁵'yı kastediyorum. Spinoza'dan Marx'a kadar giden bir kavram olarak *potencia* hiçbir zaman kökünü saldığı yerden ve onu içeren bedenden bağımsız bir şekilde ortaya çıkmaz. O yüzden feminist *potencia* hem bireysel hem de kolektif olan bir bedenin *potencia*'sıdır, her zaman değişkenlik göstererek ortaya çıkar ve tekildir. Fakat buna ek olarak, feminist *potencia* kadınların mücadelelerinde, feminist mücadelelerde, cinselliğe dair muhalif mücadelelerde tekrar tekrar yeniden yaratılarak bedeni genişletir. *Potencia* soyut bir halde var olmaz (Aristocu bir terim olan potansiyel değildir). Feminist *potencia* bir arzu etme kapasitesidir. Burada arzu mümkün olanın tersi değildir ve hatta mümkün olduğu düşünülen şeyi kolektif olarak ve her bir bedende zorlayan güçtür.

Bu metin son yıllarda, feminist harekete yeni bir öncülük rolü veren olayların etkisinde yazıldı. Yazı aynı zamanda belli bir pozisyondan yazıldı: örgütsel dinamiğin içinden. Bu yazı grevleri ve yürüyüşleri örgütlerken, meclislerde tartışırken, onlarca toplantıyı ve yüzlerce konuşmayı

yaparken, koordine olurken ve dünyanın farklı yerlerindeki kadın yoldaşlarımızla [*compañeras*] paylaşımlarda bulunurken gerçekleşen tartışmaların canlı bir kaydı aslında.

Burada yazdığım şeyler, içinde dostlukları, suç ortaklıklarını ve tabii ki münakaşaları ve ihtilafları barındıran ağlarda parçası olduğum siyasi ve kuramsal dertler ve paylaşımlarla doğrudan ilişkili. Bu bağlam kadın yoldaşlarla yapılan konuşmaları, deneyimleri ve farklı yerlere ve zamanlara ait metinleri içeriyor. Tüm yazılar gibi, içinde birçok ses var ve bu sesler duyulabilir ve böylece eylemin ifade bulacağı ve pratiğe döküleceği kuvvet hatları belirlenir.

Bu anlamda grevi, feminist hareket tarafından ortaya koyulan bazı güncel sorunsalları okumak ve anlamlandırmak için bir lens, bir bakış açısı olarak sunuyorum. Bunu yaparken Rosa Luxemburg'un grev fikrinden ilham alıyorum. Luxemburg'a göre her grevin kendine ait bir siyasi düşüncesi vardır ve öncülüğünü üstlendiğimiz grevi kuramsallaştırmak bizim tarihsel görevimizdir.

Yani, uluslararası feminist grev bir eşik, bir deneyim işlevi görüyor. Bu eşik aşıldığında kimse şeylerle ve insanlarla şimdi sahip oldukları ilişkilere geri dönemeyecek. Çünkü bu ilişkilerin büyük bir kısmı bu süreç içinde ve bu süreç tarafından dönüştürülecek.

1. Bir araç olarak feminist grev bedenlerin ve toprakların yeni sömürülme biçimlerinin haritasını çıkarırken aynı anda hem görünürlük kazanmayı hem de boyun eğmemeyi içeren bir perspektife dayanıyor. Grev emeğin heterojen mahiyetini feminist bir bakış açısıyla ortaya koyuyor. Tarihsel olarak yok sayılmış işlerin değerinin altını çiziyor. Emeğin günümüzdeki genelleştirilmiş güvencesizlikle nasıl iç içe geçtiğini gösteriyor ve geleneksel bir mücadele aracını benimseyerek onu sınırlarının ötesine geçirmeye ve yeniden icat etmeye çalışıyor.

Uluslararası grev emeğe dair feminist bir perspektifin konuşulmaya başlanmasını sağladı. Feminist perspektif toprak, ev içi, üreme ve göçmenlikle ilişkili emeği tanıdığı için, işçi sınıfı tanımını da genişletir ve bunu aşağıdan yukarı doğru yapar. Bir kere şuradan yola çıkar: ülkemizdeki işçilerin yüzde 40'ının kayıt dışı olarak tanımlanan, halk ekonomisi olarak da aklanan, ekonominin farklı alanlarında çalışmakta olduğunu kabul eder.⁶ Çünkü tarihsel olarak görmezden gelinen ve değersizleştirilen işi görünür kılar ve değerleştirir. İşte böylece #TümKadınlarEmekçidir diyebiliyoruz.

Yalnız, daha radikal bir unsuru da var: feminist grev bizi uygulamalı bir sorgulama durumuna sokuyor. Kadınların, lezbiyenlerin, transların ve travestilerin yaşama ve çalışma deneyimlerinden

yola çıktığımızda emeği nasıl tanımlarız? Kalbimiz greve gitmenin ne demek olduğu sorusuyla çarparken, biz uygulamalı bir biçimde, farklı işlerin, parası ödenmeyen ya da çok az ödenen, çok sıkı bir hiyerarşi altında tazminatlandırılan yoğun ve yaygın iş günlerinin haritasını çıkarıyoruz. Bu işlerin bir kısmının adı bile yok, diğerleri ise küçümseyici biçimlerde adlandırılıyor.

Feminist grev tam da imkânsızlığı nedeniyle güçlendi: greve gidemeyen ama gitmek isteyen kadınlar sayesinde; bir gün bile çalışmayı bırakamayacak ama tükenmişliğe isyan etmek isteyenler sayesinde, sendika hiyerarşisinin izni olmadan greve gitmenin imkânsız olduğuna inanıp yine de greve gidenler sayesinde; tarımsal toksinlere ve finans sektörüne karşı greve gitmeyi hayal edebilenler sayesinde. Bu kadınların hepsi ve her birimiz grevin sınırlarını zorladık. İmkânsızlığın ve arzunun birlikteliğinde, feminist grevin alabileceği biçimlerin çokluğuna dair radikal bir tahayyül oluşuyor ve bu tahayyül grevi öngörülemeyen yerlere götürüyor, yaşama dair deneyimleriyle imkânsızlığın ve arzunun yerini alıyor. Var olmak şimdiye kadar emek olarak görülen şeye karşı itaatsizlik gösteren bedenler tarafından yeniden icat ediliyor.

Grev ile, kadın emeğine dair sömürünün, ya da başka bir deyişle, toplum içindeki, mahalledeki, göçmenlik deneyimindeki, üremeye dair emekteki ezilme biçimlerinin ne şekilde farklılaştığını gösterdik. Farklılığın başladığı somut bir yerin olduğunu gösterdik: dikkatli ve sürekli bir biçimde yeniden örgütlenmesi, sermaye tarafından bir yükümlülük, bedava ya da düşük ücretli bir şey haline getirilerek sömürülen, yaşamın yeniden üretilmesi. Daha ötesine de gittik: yeniden üretimden -ki tarihsel olarak yok sayılmıştır, önemsizleştirilmiştir, ehlileştirme ve kolonileştirme süreçlerinin bir parçası olmuştur- yola çıkarak, sendikalaşmış ve sendikalaşmamış diğer daha da büyük güvencesizleştirme biçimleriyle kesişen ücretli emeği yeniden düşünmemizi sağlayacak kategoriler icat ettik.

Değer üretiminin (buna sömürü ve istihraç⁷ da dahil) her biçimini ilişkilendirerek, patriarkal, kolonyal ve kapitalist şiddet biçimlerinin nasıl iç içe geçtiğini gösterdik. Bu yine gösterdi ki, sık sık öyle sunulsa bile feminist hareket sınıf meselesine dışsal değildir. Feminist hareket ırk meselesinden de ayrı düşünülemez. Feminizmi sömürünün, istihracın, baskının ve tahakkümün yenilenmiş formlarına karşı mücadelenin gerçekleştiği alanlardan soyutlamanın bir imkânı yok. Bir hareket olarak feminizm beyaz ücretli işçiler dışındaki herkesin sistematik bir biçimde dışlanmasına işaret ederek sınıfın tarihsel karakterini ortaya koyuyor. Dolayısıyla ırk ayrımcılığını anlamadan sınıftan bahsedilemeyeceğini gösteriyor. Böylece, var olan anlatının ve örgütsel formüllerin aslında ne kadar da kadın ve göçmen işgücünün sistematik bir biçimde ikincil konuma itilmesine yol açan biçimler olduğu ve bunların emeğin cinsiyet ve ırk üzerinden ayrıştırılmasının temel taşları olduğu açıklığa kavuşuyor.

Grev emek sorunsalını hem aşılıyor hem de kapsıyor. Çünkü biz sermayenin değerlenmesini mümkün kılan yapılara ve yetkilere karşı greve gidiyoruz. Bu yetkiler [hetero-patriarkal aileden rıza dışı doğuma, el altından yapılan kürtajdan cinsel eğitime varan] sadece kültürel veya ideolojik sorunsallar değildir. Bu yetkiler patriarkanın, kolonyalizmin ve kapitalizmin iç içe geçmesiyle ilgilidir. Patriarkal ekonominin kapsamlı ve radikal bir eleştirisini sunan feminist ekonomi için “ekonomi dışı” olarak görülen unsurlar kilit noktayı oluşturur.

Bu anlamda grev de çaprazlamanın [*transversality*]⁸ vektörlerinden birine dönüşür: grev maaşlı ve sendikalaşmış işçiler için meşru kabul edilen ve onlar tarafından kullanılabilen belli bir aracın -ki bu araç Rosa Luxemburg’un da dediği gibi bazı sendikalar için “polisimsi bir yapıya” bürünmüştür- ötesine dönüşür. Grev böylece emek dünyasından “dışlandığı” varsayılan gerçeklerin ve deneyimlerin ikincilleştirilmemesinin bir formülü haline gelir. Çaprazlama böylece grevin sözde imkânsızlığına karşı koyar ve başka alanlara kaydırılarak, tuhaf olanın meşruluğunu ve pratiğe dayalı yeni bir *potencia*’yı savunarak onun mümkün olan başka kullanımlarını gösterir.

2. Grevle birlikte, şiddete dair yeni bir anlayış geliştirdik: ev içi şiddetin sınırlı alanına sıkışmaktan kaçtık ve onu ekonomi, emek, kurumsallık, polis, ırk ve kolonyalizm temelli şiddetle ilişkilendirdik. Böylelikle, cinsiyetçi şiddet, kadın cinayeti ve sermaye birikiminin güncel formu arasındaki organik ilişki daha anlaşılır hale gelir. Feminist hareketin kapitalizm, kolonyalizm ve patriarka karşıtı karakteri bu analizi uygulamalı bir şekilde kurması ve yaymasından kaynaklanır.

Grev emeğe el koyulmasına ve onun ikincilleştirilmesine karşı direnişi ve finansal itaatsizliği değerlendiren bir bakış açısını üretir. Bu bize farklı topraklarda yeni talancı inisiyatiflere ve cinsel şiddete karşı ortaya çıkan mücadeleleri; işyerlerindeki taciz ve iktidar ilişkileri arasındaki bağlantı noktalarını; göçmen ve kadın emeğinin sömürüsünün finans tarafından yapılan değer istihracı süreçleriyle nasıl ilişkilendiğini; mahallelerdeki kamusal altyapının talan edilmesi ile (formel ve informel) gayrimenkul spekülasyonu arasındaki ilişkiyi; kürtajın merdiven altına itilmesi ve Yerli ve Siyah toplulukların suçla ilişkilendirilmesi arasındaki bağlantıyı araştırmamıza imkân verir. Tüm bu şiddet biçimleri kadınların bedenlerini ve dişileştirilmiş bedenleri savaş ganimeti olarak değerlendirir.

Mülksüzleştirme şiddeti ile cinsel şiddet arasındaki bağ sadece analitik bir bağ değildir: bu bağ tabiiyet ve sömürü ilişkilerini anlamak üzere yapılması gereken kolektif bir değerlendirme olarak ortaya konmalıdır. Bu değerlendirme kadın cinayetlerinin nedenlerini ortaya koyar ve bir örgütlenme ve öz-savunma stratejisi çizer. Bu anlamda, feminist hareket şiddet ve baskıyı

birbirine bağlayan bir açıklama ile herkes tarafından anlaşılabilir bir pedagoji uygular ve bunu şiddeti de baskıyı da hakir gören bir yerden yapar. Bu noktada, kurbanlaştıran anlatıdan uzak durmak şiddetin pasifize edici bir dil ile anlamlandırılmasını ya da şiddete saf bir yas tutma ve dövünme ile yanıt verilmesini engelleyen şeydir. Bu problemlerin diğerlerinden soyutlanarak ele alınmasını destekleyen ve problemi yeni bir hükümet komisyonu ya da programı oluşturarak çözmeye çalışan kurumsal yanıtları da püskürtür. Kurumsal araçlar kurbanlaştırmayı normalleştiren ve şiddeti yalnızca ev içi şiddet olarak sınırlandıran bir vesayetin parçası olmadıkları sürece önemli olabilir. Şiddetin kesişimselliğine dair yorumun grev boyunca mümkün kılınması yeni bir ifadelendirme alanı ortaya koyduğu gibi hareketin örgütlenme ufkunun da açılmasını, inşa edilmesini ve genişlemesini sağlar. Bu kesişimselliğin mümkün kıldığı büyük harita bize de plan yapma imkânı tanır, bakış açımızı genişletir, patriarka, kapitalizm ve kolonyalizm arasındaki bağlantıların köklerine inmemizi sağlar ve böylece kolektif olarak paylaşılan ortak bir sağduyu geliştirir.

Bu anlamda, şiddetin çoğulluğunu tanımak aslında stratejik bir hamledir: anlamlandırmayı mümkün kılan bağlantının somut halidir ve bu yüzden de tümleyici mağdur figüründen kurtulmamızı sağlar. Çoğullaştırmak, sayısını artırmak ya da şiddetin farklı formlarının bir listesini yapmak anlamına gelmez. Çok daha detaylı bir iştir: eşzamanlılığın ve karşılıklı ilişkinin haritasını çıkarmanın bir yoludur. Ticari tarım tarafından yerle bir edilen toprakların yok oluşunu, ücret farkıyla ve görünmez kılınan ev içi emek ile ilişkilendirir; kemer sıkma politikaları ve krizin yarattığı şiddet arasındaki ilişkiyi, bu şiddet biçimlerine kadınların halk ekonomisi içinde ortaya koydukları karşı koyma biçimlerini analiz ederek gösterir ve bütün bunları kamusal ve özel borçlandırma üzerinden yürüyen finansal sömürüyle bağlantılandırır. Göçmen örgütlenmelerinin devlet tarafından doğrudan bastırılması ve zulme uğratılmasını, yoksul kadınların kürtaj yaptırdıkları için hapse atılmasını ve geçimlik ekonomilerin yasadışı hale getirilmesini itaatsizliğin disipline edilme biçimleri olarak göstererek ilişkilendirir ve bu şiddet formlarının her birine içkin ırkçılığı gözler önüne serer. Bu şiddet ağında hiçbir şey aşikâr değildir: bağlantı biçimlerini takip edebilmek anlam üretmek demektir, çünkü bu, sömürü ve artı değere el koyma mekanizmasını görünür hale getirir. Ki bu mekanizma dişileştirilmiş bedenlere farklılık gösteren bir şekilde (ve bu nedenle de stratejik bir biçimde) etki eden şiddet eşiklerinin artırılmasını içerir.

Bu örme işi (ki grev bunun pratiğe dökülmesinin en önemli aracıdır) tam olarak bir örümcek ağı işlevi görür: ancak bizler farklı biçimlerdeki şiddetlerin birbiriyle ilişkili dinamikler olarak işlemesini sağlayan ağlar arasındaki bağlantıları ortaya koyan bir siyasi kartografi oluşturarak, bu

şiddet biçimlerinin ayrıştırılmasını ve böylece yalıtılmış hücrelere kapatılışımızı ifşa edebiliriz. Şiddet türlerini ilişkilendirmek, cinsiyetlendirilmiş şiddetin, onu mümkün kılan başka şiddet biçimleriyle ilişkisini göstererek aslında “cinsiyet temelli şiddetin” ötesine geçmemiz demektir. Bu yolla, bizi içine sıkıştırmak istedikleri saf kurban kalıbından siyasi bir dil ortaya koymak üzere kurtuluruz. Bu siyasi dil sadece kadınların bedenlerine uygulanan şiddeti kınamaz, diğer dışlaştırılmış bedenlere dair bir tartışma başlatır ve, daha fazlası, şiddetin tekil bir şekilde (her zaman ev içinde ya da yakın ilişki içinde olan ve bu yüzden de mahrem sayılan) tanımlanmasını reddeder ve şiddeti ekonomik, kurumsal, emek ile ilişkili, kolonyal ve benzeri şiddet biçimlerini kapsayan bir ağ içinde anlamlandırır.

Bu siyasi yapıda şiddetin kadınları ve her birimizi nasıl farklılaşan biçimlerde etkilediğini kolektif bir şekilde değerlendirebiliriz. Şiddet, bu şekilde anlaşıldığında, büyük harflerle yazılan kocaman bir kelime olmaktan çıkar ve yine herkes için aynı şekilde kocaman, aynı şekilde soyut, büyük harflerle yazılan başka bir kelimeyi, kurban kelimesini, üretmez. Bu, şiddeti yeniden tanımlamaya dair ikinci yeni meseleydi: kadınların bedenlerine ve dışlaştırılmış bedenlere karşı uygulanan şiddet her beden üzerinden tekil bir olay olarak ele alınır ve oradan bütünlüklü bir mesele olarak şiddete dair bir anlayış üretilir. Bir yörünge ve deneyim olarak her insanın bedeni başlangıç noktası haline gelir. Böylece yerleşme somut bir şekilde sağlanmış olur ve burada belirli bir bakış açısı üretilir: şiddet nasıl ifade edilir, her bedende nasıl bir biçim alır, onu nasıl tanırız ve onunla nasıl savaşıyoruz?

3. Günümüz feminist hareket iki özgün dinamikle nitelendirilebilir: büyüklük ve radikallik. Bu ikisini başarır çünkü farklı mücadeleler arasında yakınlıklar kurar. Bu şekilde, siyasi çaprazlama sağlanmış olur.

Feminizm çok da aşıkâr olmayan bir şeyi açık bir şekilde ortaya koyar: herkesin bir alanı vardır der ve bu şekilde metafizik bir illüzyon olan yalıtılmış birey fikrini çürütür. Hepimizin bir konumu vardır ve bu anlamda belki de beden bir beden-alan olarak düşünölmeye başlanabilir. Feminizm artık “başkaları” ile ilişkili dışsal bir pratik gibi düşünölmmez. Onun yerine, her bir ve tüm alanlardaki (ev içi, duygular, emek, göçmenlik, sanat, yoldaşlık, kent, pazar, halkla ilişkili alanlar ve daha başka alanlardaki) çatışmaları anlamaya yarayan yorumlayıcı bir prensip haline gelir. Bu, jenerasyonlar arası kitlesel bir feminizmin ortaya çıkmasına izin verir ve bu nedenle de feminizm son derece çeşitlilik arz eden alanlar ve deneyimler tarafından sahiplenilir.

Çapraz olarak tarif ettiğimiz bu kompozisyon nasıl üretilir? Mücadeleler arasındaki bağlantılardan başlayarak tabii ki. Fakat mücadeleler arasında kurulan ağlar kendiliğinden ya da doğal değildir.

Aslında, feminizmle ilişkili olarak uzun bir süre tam tersi doğru olmuştur: feminizm kurumsal ve/veya akademik gibi farklı biçimlerde anlaşılmıştır, fakat tarihsel olarak popüler kesim noktalarından ayrıştırılmıştır. Güncel genişlemeyi mümkün kılmış olan çok önemli soykütüksel hatlar vardır. Arjantin’de böyle dört hattı takip edebiliriz: Plaza de Mayo Anneleri ve Büyükkanneleri tarafından 1970’lerden bu yana yürütülen insan hakları mücadelelerinin tarihi; otuz yıldan fazladır yapılan Kadınların Ulusal Toplantıları (şimdiki adıyla Kadın, Lezbiyen, Trans ve Travestilerin Çokuluslu Toplantıları); 20. yy’ın başındaki toplumsal kriz karşısında kadınların önderliğinde ortaya çıkan *piquetero*⁹ hareketi; ve 1970’lerin Eşcinsel Özgürlük Cephesi (*Frente de Liberación Homosexual*) mirasından, kürtaja özgür erişim için yürütülen aktivizme ve biyoloji temelli sınırlandırmalara karşı bedenlerde ve öznelliklerde devrimler yaratan trans, travesti, interseks ve transgender aktivizmine kadar cinsiyet temelli muhalif hareketlerin uzun tarihi.

Grevin örgütlenmesi sırasında mümkün kılınan çaprazlama bu tarihsel hatları günceller. Bu hatları kitlelerin feminizmi olarak yansıtır. Bu feminizm halk ekonomisinde çalışan işçilerin, göçmenlerin, kooperatif işçilerinin, topraklarını koruyan kadınların, güvencesiz işçilerin, yeni jenerasyon cinsiyet temelli muhaliflerin, kuşatmayı reddeden ev kadınlarının, daha genel bir mücadele olarak bedensel otonomiye hedefleyen bir bağlamda kürtaj hakkını savunanların, örgütlü öğrencilerin, tarımsal toksinleri reddeden kadınların ve seks işçilerinin mücadeleleri üzerinden yükselir. Feminist grev örgütsel anlamda ortak bir ufuk yaratır ve bu ufuk pratik bir katalizör görevi görür.

Bu çoklu çatışmaları içine dahil ederek, kitlesel boyutunu, tarihsel olarak “azınlıkçı” diye tarif edilen pratikler ve mücadeleler üzerinden yeniden tanımlaması oldukça güçlü bir şeydir. Böylelikle, azınlık ile çoğunluk arasındaki çatışma ortadan kalkar: azınlık genişlemesi durmayan bir kompozisyon içinde yer alan bir radikalleşme vektörü olarak kitlesel ölçeğe yerleşir. Bu azınlıkları tanımayı ve farklılığın pasifizasyonunu hedefleyen neoliberal ajandaya meydan okur.

Bu siyasi çaprazlama çatışma içindeki farklı alanlardan beslenir ve bireysel olarak deneyimlenen sorunlara karşı ortak bir duygulanım geliştirir. Bunu yaparken ev içi şiddet olarak özetlenmeye çalışılan şiddetin farklı biçimlerine dair siyasi bir anlayış geliştirir. Bu diğerlerine karşı bir mesafeye dayanan bir dışsallık seviyesi üzerine kurulan dayanışma fikrini çetrefilleştirir. Çaprazlama çatışmalar arasındaki yoğunluk farklarını yok saymadan yakınlık ve ittifak kurma siyasetini önceler.

Grevden sonra, meclislerin çoğalması ve fabrikalardaki işten çıkarmalardan Mapuche halkının yerinden edilmesine kadar birçok meseleyle ilgili toplumsal çatışma ile bağlantıların artması,

harekete başka herhangi bir siyasi aktörün başaramayacağı bir çaprazlama kapasitesi verdi.

Bu yakın zamana kadar feminizmin meselelerinden biri olarak düşünülmeyen çatışmaların içerilmesini sağlayacak beceriye sahip olmak, feminizmi yeniden kurmak ve her şeyin ötesinde, tüm siyasi alanlarda bir eylem biçimini ve feminist sorgulamayı çaprazlamak demektir. Grevin bir süreç olarak olumlanması pratik referanslar biriktirir, çünkü halka ait ve neoliberalizm karşıtı bir feminizmi tasvir eder.

4. Feminist hareket siyasi ekonominin yeni bir kritiğini uygulamaya sokar. Bu eleştiri sermayenin değerlendirilmesini sağlayan koşulların radikal bir şekilde ifşa edilmesini içerir ve bu yüzden, sömürü nosyonunu günceller. Bunu ekonomi olarak anladığımız şeyin kapsamını genişleterek yapar.

Özellikle Arjantin’de siyasi ekonominin yeni bir eleştirisini mümkün kılan dönüm noktaları vardır. Bu, halk ekonomileri ile feminist ekonomi arasındaki pratik karşılaşmalardan kaynaklanır. Yeniden üretim ve üretim ağları olarak halk ekonomileri feminist grevin hayalini mümkün kılan mücadelelerin toplamının dışavurumudur. Bu nedenle Arjantin’de feminist grev feminist bir bakış açısı içindeki bir iş haritasında yer alan birden fazla vazifeyi uygulamayı, sorunsallaştırmayı ve değerlendirmeyi başarır. Çünkü ücretli işgücünü ve “kapsanma” biçimlerini sorgulayan *piquetero* soykütüğü ile ilişkilidir. Halk ekonomilerinin temelinde bu deneyimler vardır ve bu deneyimler bir kez daha halka ait feminizmler tarafından isyan unsurları olarak işlevlendirilmeye devam ederler.

Feminist grevlerin örgütlenme dinamiği halk ekonomilerinde iki sürecin ateşini fitiller. Bir yandan, yeniden üretime dair alanların hanenin ötesinde siyasileşmesini ve bu sürecin grevin de olumladığı emek tarifinin genişlemesiyle ilgili değerlendirmelerin yapılabileceği somut bir alan haline gelmesini sağlar. Diğer yandan, bu işlere dair feminist bir perspektif, bu işleri doğallaştıran ve onlar bağlamında bir sömürü ve istihraç mantığının yürürlüğe konulmasını sağlayan patriarkal ve kolonyal buyruklara dikkat çekilmesini mümkün kılar.

Feminist grev, yeniden üretim işlerinin aile üzerinden tanımlanmasına karşı koyan bir okumaya önyak olurken, toplumsal yardımlar ile sürekli ve artan bir şekilde empoze edilen ahlakçılığı sorgular ve feminist ekonomi ve halk ekonomisi arasında her ikisini de radikalleştiren bir kesişim üretir.

Grev boyunca feminist hareket, mağdur özneleri girişimci öznelerle çarpıştıran neoliberal ikiliğin ötesine geçen özne figürleri (ve yürümler, işbirliği formları ve yaşam biçimleri) yaratır (ki bu

çarpıştırma girişimcilik kaynaklı “güçlenme”den bahseden aldatıcı toplumsal cinsiyet dilinde bile görülebilir). Feminizmler bireysel eziyete karşı kolektif bir örgütlenmeyle ilgili sorumluluk üstlenerek ve sistematik mülksüzleştirme politikalarını ifşa ederek neoliberalizm karşıtı olmuşlardır.

Günümüz feminist hareketi neoliberalizmi açık bir şekilde tarif ediyor ve bu nedenle de neoliberalizm karşıtı bir politikaya ya da bir ufka işaret ediyor. Haritalandırdığı, görünür kıldığı ve örgütlediği çatışmaların türleri nedeniyle, devletin karşısına piyasanın konulduğu bir ikiliğe indigenmeyen karmaşık bir neoliberalizm nosyonu ortaya çıkıyor. Hatta tam tersine, feminist mücadeleler değerin nasıl sömürüldüğünü ve belli beden-alanlarından nasıl istihraç edildiğini ortaya koyarken sermayenin istihraca dayalı mantığı ile bu mantığın devlet politikalarıyla iç içe geçmesi arasındaki bağlantıya işaret eder. Buradan ortaya çıkan feminist ekonomi perspektifi bu nedenle antikapitalisttir.

5. Feminist hareket sokaklara dökülür, meclisleri kurar, alanlarda güçlenir ve konjonktüre dair yorumlamaları değerlendirir: radikal bir ufuktan yola çıkarak hakları elde etmeye dair bir dinamiği ortaya koyarak bir karşı güç üretir. Böylece, reform ve devrim arasındaki ikiliği ortadan kaldırır.

Grev ile birlikte, feminist hareket güvencesizleştirmeye, kemer sıkma politikalarına, işten çıkarılmalara ve bunların içerdiği şiddete karşı ortak bir güç kurar. Yukarıda, grevin neoliberalizm (işletme rasyonelitesinin dünyanın düzeni haline gelmesine meydan okuyarak) karşıtı özelliklerinin altını çizdik. Grevin (sömürü meselesini doğallaştırmayan ve azımsamayan) sınıf temelli doğasından, (kapitalizmin kadınları ve dişileştirilmiş ve ırksallaştırılmış bedenleri sömürme biçimlerini ifşa eden ve kınayan) kolonyalizm karşıtı ve patriarka karşıtı karakterinden söz ettik. Bu çok önemli bir dinamik: grev ırk, sınıf ve toplumsal cinsiyet arasında pratik bir kesişim üretir ve konjonktürü okumak için alternatif bir rasyonelite yaratır. Bu, parlamentodaki tartışmalarda [ilk olarak toplumsal mücadelelerde formüle edilmemiş hiçbir hak ve kanunun olmadığını gösterircesine] popüler feminist örgütlenmelerin radikalleşerek “kota” ve “sektör” tartışmasına indirgenmeye direnmeleri anlamına gelir.

Feminist hareketin bu anlamda iki özelliği vardır: (kurduğu otonom ağlarla) kendi kurumsallığını inşa eder ve aynı zamanda, var olan kurumsallıkları değiştirir. Bunun karşılığında hem şu an var olan hem de şu an henüz gerçekleşmemiş bir imkân fakat hâlâ mümkün olan bir hipotez olarak şu anda var olan üzerinden eyleme geçmeyi öngören stratejik bir zamansallık yaratır. Feminist hareket taleplerini veya mücadelelerini devlet katmanında tüketmez. Devleti bir eylem alanı

olarak inkâr etmese de, devletin şiddet sorununun çözülebileceği yer olmadığına kararlı bir şekilde inanır. Bu işin ütöpik boyutudur. Yine de bugün için etkilidir ve gelecek bir zamana ertelemekle ya da uzaktaki nihai bir hedefle ilgili değildir. Bu nedenle de ütöpik boyutu, tamamen özgürleşmiş özneleri ve mücadele için ideal koşulları beklemeden ya da toplumsal dönüşümü tümleştirerek tek bir alana atfetmeden var olan çelişkilerin ortasında etki etmeyi başarır. Bu anlamda feminist hareket her eylemin bir parçası olan kırılmalar yaratabilen güce, *potencia*'ya başvurur ve kırılmayı katı bir şekilde evrimsel bir birikimden ortaya çıkan çarpıcı bir final anıyla sınırlamaz.

Bu, yine, feminist aktivizmin farklı mücadele ve yaşam alanlarında mevcut bir güç haline gelmesiyle ortaya çıkan çaprazlamaya dair *potencia* ile ilişkilidir. Bu yolla, toplumsal cinsiyet gündeminin “sektörleşmesine” ve siyasi pratiklerin ciddiyetsizleştirilmesine karşı durur. Diğer bir deyişle, çaprazlama yalnızca bir koordinasyon formu değildir, aynı zamanda belirli talepler mantığına sıkışmadan var olunan her alanda feminizmi kendi gücüne dönüştürme kapasitesidir. Bu sürekliliği kolay sağlanabilecek bir iş değildir. Bir gündelik iş olarak ağ örme, iletişim kurma, tercüme etme, tartışmaların genişletilmesini ve deneme ve yanılmayı içerir. Fakat bugün en güçlü olan şey çaprazlamanın burada ve şu an bir devrim zamansallığının önünü açma ihtiyacı ve arzusu olarak hissedilmesidir.

6. Günümüz feminizmi yeni bir enternasyonalizm örmektedir. Bu mücadeleleri soyutlaştıran ve onları daha “yüksek” bir düzleme çekmek için homojenleştiren bir yapı değildir. Tam tersine, her yerde somut bir güç olarak algılanır. Yerleşik yörüngeler ve bedenleri temel alarak ulusötesi hale getirilen bir dinamiğe yön verir. Bu nedenle feminist hareket *potencia*'sı Güney'de filizlenen ve ortaya çıkan koordineli bir küresel istikrarsızlaşma gücü olarak ifade bulur.

Günümüz feminizmi mücadele içindeki bölgelere dayalı bir enternasyonalizmdir. Onun kuruluşunu daha kompleks ve çoksesli yapan tam da budur: giderek daha çok bölgeyi içine alır. Ulus-devlet çerçevesine dayanmaz ve bu yüzden de “enternasyonalizm” kavramının ötesine geçmektedir. Enternasyonelden çok ulusötesi ve çokulusludur. Çünkü diğer coğrafyaları tanır ve ittifak, karşılaşma ve çakışma haritalarını takip eder. Çünkü mücadelelerimizi sınırlandırmayı hedefleyen ulusal kuşatmaların radikal bir eleştirisini içerir, çünkü göçmenlik yörüngeleri üzerinden birbirine bağlıdır ve kenti, banliyöyü, kıyı, yerli halkları, mahalleleri ve halkları bir araya getiren alanlara erişir bu yüzden de birden fazla zamansallıkla iç içe geçer.

Feminist ulusötecilik beden-alanlarına karşı yapılan neokolonyal müdahalelerin eleştirisini içerir. Farklı istihraç formlarını ifşa eder ve onların cinsiyetçi şiddetin artışı ve ter atölyelerini [*maquila*]

bu kıtayı sembolize eden mizansen olarak alan emek sömürüsü ile ilişkisini gösterir.

Feminist grev durdurulamaz bir ulusötesi ağ kurar çünkü sermaye birikimini örgütleyen dünya piyasasının dokusunu haritalandırır. Fakat bu ulusötesi ilişkiler sermayenin hizmetindeki büyük örgütlerin toplantılarının düzenlendiği bir takvime göre örgütlenmemiştir. Feminist greve dayanarak, hareket bir yandan koordinatör ve komite formunu alır, diğer yandan da çeperleri kıran ve sınırları aşan inisiyatifler için burada ve şimdide mücadeleler arası karşılaşmaların formu olur. Bu küresel bir slogan olarak grevi öne çıkaran bir ulusötesiliktir ve yeni bir koordinasyon tipine şekil verir: “Biz durursak, dünyayı durdururuz.”

İstikrarsızlaştırma gücü küreseldir çünkü bir kere her evde, her ilişkide, her alanda, her mecliste, her üniversitede, her fabrikada, her pazarda var olur. Bu anlamda, yukarıdan örgütlenen, mücadeleleri bir programa bağlayarak birleştiren ve onlara “bütünlük” veren süregelen bir enternasyonalci geleneğin tersidir.

Ulusötesi boyut kolektifi bir sorgulama olarak ortaya koyar: kolektif hem bir eğitim çalışması hem de daha önce yakın olmayan deneyimlerin artikülasyonuna duyulan arzu olarak sunulur. Bu, kolektif koordinasyonu bir apriori ahlak ya da soyut bir gereklilik olarak almaktan çok farklıdır. Mahallelerde, yatak odalarında veya hanelerde feminizm, sokaklardaki veya bölgesel karşılaşmalardaki feminizmden daha az enternasyonalist değildir ve bu onun yer temelli siyasetini güçlü yapan şeydir. Bu, parçalanmaya direnmesinden, enternasyonalizmi bir kök salmışlık ve bölgeleri beklenmedik bağlantılara açma işi haline getirmesinden kaynaklanır.

Peki, bu enternasyonalizm feminist harekette kendini nasıl gösterir? Enternasyonalist boyut program düzeyinde bir birlik yaratmak veya bir yapıya bağlı kalmak için mücadelelerin soyutlaşmasını gerekli kılmaz. Uyguladığımız enternasyonalizm her somut durum için geçerlidir: onların köklerini bırakmadan zenginleşmesini ve çeşitlilik içermesini sağlar; bu onları soyutlamaya uğramadan daha kozmopolit yapar. Bu, pratikte aynı anda birçok yerde var olma durumu yarattığından aynı zamanda bizim siyasi tahayyülümüzü genişletir: “biz her yerdeyiz” diye bağırdığımızda ortaya çıkan his işte budur.

Bu yeni enternasyonalizmin kuruluşunda iki an vardır. “Yankılamalar” anı tabir ettiğim bir ilk an vardır: burada yankılanan ekoların dağılma etkisi vardır ki bunlar ses efektleri şeklinde bedenden yükselirler. Yankı fikir gücünü yoğunlaştıran bir imgedir. Bu fikir gücü ideolojik bir tutarlılığın özeti olmasa da bir slogan olabilir. Bu, duyguya dayanan ortak bir anlam ortaya koyma kabiliyetidir. Fakat duygulanım pasif bir durum değildir: katastroflar veya bazı fenomenlerin

paralel etkileri yüzünden acı çekenler, yani bunlardan “etkilenenler” olarak tabir edilenler anlamında kullanılmamaktadır. Duygu burada harekete geçirilme kapasitesiyle ilgilidir, yalnızca bir etkiye maruz kalmakla ilgili değildir.

Protestoların ve çağruların yankılarının yarattığı *potencia*, özelde grev çağrısı, uzaktan ilişki kurma kapasitesi ve imgeler, sloganlar, eylemler ve jestlerin dolaşımı ve anlamların seferber edilmesiyle ilgilidir. Grev, genişledikçe, keşfedilecek yeni bir ifade alanı ortaya koyar. Yankının kapasitesi şimdiye kadar altını çizdiğim öznenin konum değiştirmesiyle ilgilidir: kurban konumunun bırakılmasını hükmeden ve yürürlüğe koyan somut bir eylem; aynı zamanda her yerde bir araştırma sorusuyla ele alınır: Greve gitmek farklı bölgelerde ne anlama gelir? Farklı iş ve yaşam koşullarında greve gitmek ne anlama gelir? Neye karşı greve gidiyoruz? Greve gittiğimizi kimler fark ediyor? Hangi gizli patronlara karşı greve gidiyoruz?

Bu yankılardan sonra, bedenler arasında yeni çevreler ve halihazırda var olan çevrelerin yeni biçimlerde kullanılmasını sağlayacak, sanal ve maddi karşılaşma alanlarını bir araya getirecek koordine olma biçimleri geliştirilir. Farklı deneyimler, kolektifler ve ülkeler arasında ağlar, alışverişler, toplantılar, karşılaşmalar ve ilişkiler yaratılır. Yankı ve koordinasyon feminizmin kolektif sorgulamasına dair ipuçlarını bir araya getirir, farklılıkları ve uyumsuzlukları işaretler, pratik üzerinden üretilmiş ortak bir dili oluşturur.

7. Ulusötesi feminist güce ilişkin küresel yanıt üçlü bir karşı saldırı olarak organize edilmiştir: askeri, ekonomik ve dini. Bu neoliberalizmin neden şu anda hükümet tarzını istikrara kavuşturmak için muhafazakâr politikalara ihtiyaç duyduğunu açıklar.

Bölgesel ve küresel olarak gözlemlediğimiz faşizm gericedir: ulusötesi feminist hareketin ortaya koyduğu güce karşı verilen bir yanittir. Tüm toplumsal ilişkilerde ve alanlarda kapiler somut bir güç yaratmak için sokakları ele geçiren feminizmler yeniden üretime dayalı dişileştirilmiş emeğin ikincilleştirilmesini, göçmenlere ait ekonomilere zarar verilmesini, cinsel tacizin güvencesiz bir işgücünü disipline etmek için kullanılan bir araç olarak doğallaştırılmasını, heteroseksüel aile normunun güvencesizlikten kaçmanın bir yolu olarak sunulmasını, ev içinin bir itaat ya da görünmezlik alanı haline gelmesini, kürtajın ve insanın bedeni üzerindeki egemenliğine dair diğer pratiklerin suç olarak tanımlanmasını, halkın devletle işbirliği içinde olan şirketler tarafından zehirlenmesi ve mülksüzleştirilmesini sorguladı. Bu sorgulama pratiklerinin her biri itaatin gündelik ve rutinleşmiş yeniden üretimine çomak sokarak, itaatin normallüğünün sarsılmasına neden oldu. Siyasi bir süreç olarak örülen feminist grev bir isyan zamansallığı yarattı. Devrim

arzusunu büyüttü. İtaatsizlik ve sorgulama dalgasının değmediği bir yer bırakmadı.

Neoliberalizm şimdi gerici muhafazakâr güçlerle ittifak kurmak zorunda çünkü patriarkal otoritelerin istikrarsızlaşması sermaye birikimini de riske atıyor. Şöyle de diyebiliriz: sermaye kendisini bir itaat ilişkisi üzerinden yeniden üretebilmek için kolonyalizm ve patriarkaya eklememesi gerektiğinin gayet farkında. Bu varoluşsal güvencesizlik dönemlerinde, fabrika ve hetero-patriarkal aile, disiplini sağlayamadığı ve feminist dayanışma formları güvenikleştirilmiş kontrol mekanizmalarına meydan okuduğu anda, karşı saldırı yoğunlaşır. Neoliberalizm ve muhafazakârlığın benzer stratejik normalleştirme hedeflerine sahip olmalarının nedenini buradan da anlayabiliriz.

Feminist hareket toplumsal yeniden üretime dair krizi, hem medeniyete hem de patriarkal toplum yapısına dair bir kriz olarak yeni ve radikal bir şekilde siyasileştirdiğinden, buna karşı koymak üzere ortaya çıkan faşist dürtü bu krizi yönetmek için itaat ekonomilerini öne sürmektedir. İster köktendincilik ister yeni iç düşmanlar üzerinden paranoya yaratmak olsun, tanık olduğumuz şey sınırları aşmış bir feminizmde kök salan istikrarsızlaşma güçlerini terörize etme çabalarıdır.

8. Bugünün feminist hareketi sermayenin en soyut suretine karşı çıkıyor: finansal sermaye, tam olarak antagonizmayı imkânsızmış gibi gösteren bir tahakküm formudur. Yaşamın finansallaşmasına karşı çıkarken, ki bu yaşama filinin borç üretmekten ibaret olduğu bir durumdur, feminist hareket değer sömürüsü ve istihracının yeni biçimlerine karşı bir tartışma başlatır.

Borç, emek gücümüzün üretkenliğine, yaşamsal *potencia*'mıza ve yeniden üretim işlerinin siyasileştirilmesine (bunlara değer biçilmesine) dair tersyüz edilmiş bir imge olarak ortaya çıkar. Feminist grev “biz yaşamak, özgür olmak ve borçlanmamak istiyoruz” diye haykırıyor ve finansı bir çatışma alanı olarak görünür kılıyor ve böylelikle otonomimizi koruyor. Dişileştirilmiş halka ait ekonomilerde ve ev içi ekonomilerinde kök salmış olan kitlesel borçlanmayı bir “karşı devrim” olarak, feminizmlerin her şeyi yerinden oynatacağı bir alana ait bir işleyiş olarak anlamak elzem. Finansı genelleştirilmiş yoksullaşmaya karşı bir mücadele alanı olarak ele alan feminist hareket, finansın şiddetine ve bedenlerin ve toprakların sömürülerine dönük soyut formülasyonlara dair bir karşı pedagoji ortaya koymaktadır.

Mücadelelerimize finansal boyutu eklemek borç akışlarını ortaya çıkarmamızı ve sömürü haritasını en dinamik, çok yönlü ve görünüşte “görünmez” biçimlerini de içerecek bir şekilde tamamlamamızı sağlar. Borcun ev içi ekonomilerinden, ücretsiz ekonomilerden ve tarihsel olarak

üretken sayılmayan ekonomilerden nasıl değer istihraç ettiğini anlamak, finansal araçların yaşamın yeniden üretiminin kolonize edilmesinin gerçek mekanizmaları olduğunu görmemizi sağlar. Bu aynı zamanda borcu gayrimeşru akışları aklamak için ayrıcalıklı bir araç olarak anlamamıza ve bu nedenle meşru ve gayrimeşru ekonomiler arasındaki ilişkiyi ve belli bölgelere karşı uygulanan doğrudan şiddet araçlarındaki artışı görmemize yardımcı olur. Borç tam olarak sermayenin en konsantre sektörlerinin hizmetinde bir “itaat ekonomisi” yaratmayı hedefler ve bu ekonomi içinde hayır işleri kaynaklara erişimin siyaset alanından çıkarılması için kullanılır.

Bütün bunlar, yine, dişileştirilmiş bedenleri yeni fetih alanları olarak işaretleyen farklı şiddet biçimlerini yorumlayabilmek için daha geniş ve daha kompleks imkânlar sunar. Borç mekanizmasına karşı feminist bir yanıt şart ve bu yanıt hetero-patriarkal ahlak ve yaşam güçlerimizin sömürsü ile mümkün kılınan suçluluk mekanizmasına karşı çalışmalı.

¹ Bu yazı *The Feminist Revolution* [Feminist Devrim-La Potencia Feminista] kitabından bölümler içermektedir. Kitap Verso Books Yayınları'ndan 2020'de İngilizce olarak çıkacaktır. Yazının daha kısa bir versiyonu Türkçeye Şahika Hancı ve Sezen Yılmaz tarafından çevrilmiş ve Çatlak Zemin'de yayımlanmıştır: <https://www.catlaczemin.com/feminist-devrime-dair-8-tez/>. Yazının okuduğunuz bu versiyonu Verónica Gago'nun Feminist Yaklaşımlar için güncellediği versiyondur.

² Verónica Gago, #NiUnaMenos üyesidir. Colectivo Situacione'in kurucuları arasındadır. San Martín Üniversitesi'nde sosyoloji hocasıdır. *Neoliberalism from Below: Popular Pragmatics and Baroque Economies* [Aşağıdan Neoliberalizm: Popüler Pragmatikler ve Barok Ekonomileri] (Tinta Limón, 2014; Duke University Press, 2017) kitabının yazarıdır. Bu yazıyı İspanyolcadan İngilizceye çeviren Liz Mason-Deese Buenos Aires'te bağımsız bir araştırmacı, çevirmen ve feminist aktivisttir. *Viewpoint Magazine* dergisi editör kolektifinin de bir üyesidir.

³ Şikago Üniversitesi'nde eğitilen bir grup Şili'li iktisatçıya gönderme yapmaktadır. Bu iktisatçılar “serbest piyasa hegemonyası, sosyal hizmetler için yapılan harcamalarda kesinti veya bunların ortadan kaldırılması, kuralsızlaştırma (deregulation), özelleştirme ve ‘kamu malı’ kategorisinin yok edilmesi” temel başlıkları olan bir ekonomik programı desteklemektedirler (Serdal Bahçe (2008) “Şikago Oğlanları”, *Ekonomik Kurumlar ve Kavramlar Sözlüğü* [ed. F. Başkaya ve A. Ördek] içinde, 1065-1073 pp., Ankara, Özgür Üniversite Yayınları,1068).

⁴ [ç.n.] Dilan Bozgan, Bianet'te yayımlanan “Latin Amerika'dan Abya Yala'ya: Çok Uluslu Bolivya'ya ‘Mesih’in Dönüşü” başlıklı yazısında Abya Yala'nın tanımını “olgun topraklar, Cuna yerli dilinde, Amerika dediğimiz kıtaya verilen isim” olarak vermiştir. Bkz. <https://m.bianet.org/bianet/dunya/215917-latin-amerika-dan-abya-yala-ya-cok-uluslu-bolivya-ya-mesih-in-donusu>.

⁵ İspanyolcada güç için iki kelime vardır: “poder” ve “potencia”. Bu kelimeler Latince “potestas” ve “potentia” kelimelerinden gelmektedir. Bu ikisi arasındaki ayrım Spinozacı bir okumaya göre şöyledir: “potencia” gücün dinamikliğine ve kuruculuğuna vurgu yaparken, “poder” durağan ve kurulu olmasına gönderme yapar. “Potencia” bizim yapabilme, etkileyebilme ve etkilenebilme gücümüzü tanımlar, “poder”i kuran temsil mekanizması ise temsil edilen bedenleri “potencia”larından ayırır. Bu ayırmadaki vurguyu korumak için burada uygun olan yerlerde İspanyolca bir kelime olan “potencia” kullanılmıştır. Felsefi çevirisi için bkz. Hardt (1991).

⁶ [ç.n.] Yazar halk ekonomisini veya halk ekonomilerini “neoliberal aklın’ (saf ticari bir hesaplama dayandığı varsayılan bir norm olarak) sadece onun kurbanları olmaları beklenenler tarafından benimsendiği, bozulduğu, dönüştürüldüğü ve tekrar kullanıma sürüldüğü alanlar” olarak tanımlıyor. Bkz. Verónica Gago. (2018). “What are popular economies?” <https://www.radicalphilosophy.com/article/what-are-popular-economies>

⁷[ç.n.] Değerin ya da kaynakların çekip çıkarılması.

⁸ [ç.n.] *Transvertalite* kavramı için bkz. Félix Guattari (1984), “Transversality”, çev. Rosemary Sheed, *Molecular Revolution: Psychiatry and Politics*, Londra: Penguin, s.11-23. Yazar burada çaprazlamayı çeşitlilik arz eden bir siyasi kompozisyona gönderme yapmak için kullanıyor. Böylece feminizmi sendikalardaki, siyasi örgütlerdeki, sıradan mahallelerdeki ve göçmen kolektiflerindeki insanları da kapsayacak bir şekilde açmanın önemine vurgu yapıyor. Burada işkollarına ayrılmış bir siyasetin ötesine geçen bir tasvir yapılmaya çalışılıyor. Fakat, aynı zamanda homojen bir siyasi form olarak birlik düşüncesine de karşı çıkılıyor. Yazara göre, çaprazlama kesişimsellik [intersectionality] ilişkili fakat kesişimsellik daha çok farklı ezilme biçimlerinin adını koymak için kullanılırken çaprazlama daha çok eyleme ve örgütlenmeye yönelik bir kavramsallaştırma içeriyor.

⁹[ç.n.] İspanyolcada *piquetero* grevci anlamına gelmektedir. Bu hareket informel ekonomide çalışan işsiz işçilerin hareketidir. 2001 ekonomik krizinden sonra ivme kazanan bu yeni hareket geleneksel işçi hareketini yeniden tanımlamış ve kolektif örgütlenme için yeni bir model sunmuştur. Daha fazla bilgi için bkz.<https://quod.lib.umich.edu/j/jii/4750978.0012.206/--piquetero-movement-organizing-for-democracy-and-social?rgn=main;view=fulltext>